

BUXORO VILOYATIDA AGROTURIZM RIVOJLANISHINING JORIY HOLATI (2025-yil statistik ko'rsatkichlari asosida tahlil)

Rustamov Adhamjon Abdixoshim o'g'li,
Buxoro davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi.

MAQOLA HAQIDA

ANNOTATSIYA

Qabul qilindi: 9-fevral 2026-yil

Tasdiqlandi: 11-fevral 2026-yil

Jurnal soni: 17-B

Maqola raqami: 79

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v17i.1541>

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА/ KEYWORDS

agroturizm, Buxoro viloyati, qorako'l
qo'ychilik, turizm eksporti, qishloq turizmi.

Ushbu maqolada Buxoro viloyatida agroturizmning joriy holati 2025-yil statistik ko'rsatkichlari asosida tahlil qilingan. Viloyatga 2025-yilning dastlabki 11 oyida 2,25 million xorijiy sayyoh tashrif buyurib, turizm eksporti 614,1 mln AQSh dollariga yetdi. Biroq, agroturizm sohasida maxsus korxonalar soni atigi 10-15 tani tashkil etib, soha boshlang'ich bosqichda.

Shuningdek maqolada qorako'l qo'ychilik, gastronomik meros va UNESCO merosi asosidagi turistik salohiyat baholangan. 2030-yilga kelib 64 mln dollar daromad, 2 500 ish o'rni va 320 ming sayyoh jalb qilinishi prognoz qilingan.

Kirish. Buxoro viloyati tarixiy va madaniy merosi bilan nafaqat O'zbekistonda, balki xalqaro miqyosda ham tanilgan. Shahar markazidagi 1400 yillik tarixga ega me'moriy yodgorliklar, masjidlar, madrasalar, minoralar va lpak yo'li davridan qolgan bozorlar sayyohlarni jalb qiladi. Shu bilan birga, viloyat qishloq xo'jaligi va chorvachilik salohiyati bilan ham ajralib turadi. Qishloq hududlarida paxta, g'alla, bog'dorchilik va chorvachilikning an'anaviy turlari ko'p yillardan beri rivojlangan bo'lib, bu resurslar agroturizm uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Agroturizm — bu turizmning noyob yo'nalishi bo'lib, sayyohlarga qishloq hayoti, fermer xo'jaliklari faoliyati, gastronomik meros va mahalliy hunarmandchilikni yaqindan kuzatish imkonini beradi. Buxoro viloyatida agroturizmning joriy holati bilan tanishish, mavjud resurslarni aniqlash va rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish mamlakat turizm sanoatining diversifikatsiya qilinishida muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy tajribalardan ko'rinib turibdiki, agroturizm mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantiradi, ish o'rinlari yaratadi va mavsumiylik muammosini kamaytiradi. Shu sababli, Buxoro viloyatida agroturizmni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu maqola viloyatning 2025-yil statistik ko'rsatkichlari asosida agroturizm salohiyatini baholab, kelgusidagi istiqbolli yo'nalishlarni tahlil qiladi.

O'zbekiston 2025-yilda turizm sohasida tarixiy yutuqlarga erishdi: UNWTO ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatga tashrif buyurgan turistlar oqimi 2019-yil darajasiga nisbatan 73% oshdi. Jami 11,7 million xorijiy sayyoh tashrif buyurib, turizm eksporti 4,4 mlrd AQSh dollarini tashkil etdi (144% o'sish). Buxoro viloyati ushbu o'sishning muhim ishtirokchisi bo'lib, mamlakatning eng mashhur turistik markazlaridan biri hisoblanadi. Maqolaning maqsadi — viloyatda agroturizm rivojlanishining joriy holatini baholab, strategik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Adabiyotlar tahlili. Buxoro viloyatida agroturizmning rivojlanish salohiyati bo'yicha xalqaro va mahalliy tadqiqotlar mavjud. UNWTOning World Tourism Barometer hisobotida qishloq turizmining jahon bozorida tez sur'atlar bilan o'sib borayotgani va agroturizmning ish o'rinlari yaratish hamda mavsumiylik muammosiga qarshi samarali vosita ekanligi ta'kidlangan [2]. Shu bilan birga, FAO va EBRDning qo'llanmalari samarali agroturizm infratuzilmasi — turar joy, ovqatlanish, transport va turistik xizmatlarni qamrab olishi lozimligini bildiradi.

Mahalliy tadqiqotlar Buxoro viloyatidagi agroturizm resurslarini chuqur tahlil qilgan. CERRning viloyat bo'yicha ijtimoiy-iqtisodiy

rivojlanish tahlili qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklarining sayyohlarga taqdim qilishi mumkin bo'lgan imkoniyatlarini ko'rsatadi [5]. Journal of Cultural Analysis and Social Change maqolasida Buxoroda turizm yo'nalishlarini optimallashtirish bo'yicha tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, agroturizmning gastronomik meros, hunarmandchilik va chorvachilik resurslari bilan bog'lanishi samarali ekanligi ta'kidlangan [4].

Fermerlarning agroturizm faoliyatiga munosabati ham alohida o'rganilgan. Ibadullaev va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda O'zbekistondagi fermerlar agroturizmni qo'llab-quvvatlashga tayyorligi, lekin maxsus bilim va infratuzilma yetishmasligi aniqlangan [8]. Shu bilan birga, Safarov va hamkorlarining hududiy tadqiqotlari agroturizm rivojlanishida davlat siyosati va moliyaviy qo'llab-quvvatlashning muhimligini ko'rsatadi [9].

Shuningdek, qishloq turizmida noyob resurslar — masalan, Buxoroda miloddan avvalgi 1400 yillardan beri yetishtirilayotgan qorako'l qo'y zoti, gastronomik an'analar va UNESCO merosi sayyohlarni jalb qilishda muhim omil hisoblanadi [7], [6]. Mahalliy axborot manbalari, jumladan Gazeta.uz va Spot.uz saytlari, Buxoro turizmining so'nggi statistikasini va xorijiy sayyohlar oqimini tahlil qilgan [1], [3].

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda Buxoro viloyatida agroturizmning joriy holatini baholash uchun 2025-yilgi rasmiy statistika va xalqaro manbalar asosida tahliliy yondashuv qo'llanildi. Asosiy ma'lumotlar Buxoro viloyati turizm boshqarmasi, Qishloq xo'jaligi vazirligi, CERR va UNWTO hisobotlaridan olindi.

Tahlil jarayonida kvantitativ metod yordamida sayyohlar soni, turizm eksporti, joylashtirish vositalari va agroturizm korxonalari soni kabi ko'rsatkichlar o'rganildi. Shu bilan birga, sifat metodlari orqali qishloq xo'jaligi resurslari, qorako'l qo'ychilik, gastronomik meros va hunarmandchilik imkoniyatlari baholandi.

Kelgusida agroturizm rivojlanishini prognozlash uchun ARIMA modeli va xalqaro benchmarking ma'lumotlari qo'llanildi. Tadqiqot natijalari orqali 2030 yilga qadar agroturizm daromadi, ish o'rinlari va sayyohlar soni prognoz qilindi.

Natijalar. 2025-yilning 11 oyi davomida viloyatga 2 million 251,5 ming nafar xorijiy sayyoh tashrif buyurib, turizm eksporti 614,1 mln AQSh dollariga yetdi (+41%). 82 ta yangi joylashtirish vositasi ochildi: 17 ta mehmonxona, 18 ta xostel, 43 ta oilaviy mehmon uyi. Umumiy joylashtirish vositalari soni 675 taga, turoperatorlar soni 218 taga yetdi.

1-jadval. Buxoro viloyati turizm sohasining 2025 yildagi asosiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	2025 yil	O'sish
Xorijiy sayyohlar (mln)	2,25	+29%
Turizm eksporti (mln \$)	614,1	+41%
Joylashtirish vositalari	675	+82 ta
Turoperatorlar soni	218	+25 ta

Manba: Buxoro viloyati turizm boshqarmasi, UZA, 2025.

2024-yilda Buxoro shahriga jami 5 755 525 ta sayyoh tashrif buyurdi: 1 745 200 tasi xorijiy (30,3%), 4 010 325 tasi ichki (69,7%). MDH davlatlaridan 55,4%, Yevropadan 21,0%, Osiyodan 20,6%, Amerikadan

2,2%. Xorijiy sayyohlardan olingan daromad 436,3 mln AQSh dollarini tashkil etdi. ARIMA modeli bo'yicha 2025–2030 yillarda 21,8 milliondan ortiq sayyoh kutilmoqda.

2-jadval. Buxoroga xorijiy sayyohlarning geografik taqsimoti (2024)

Mintaqa	Sayyohlar	Ulushi	O'sish
MDH davlatlari	965 924	55,4%	+18%
Yevropa	366 492	21,0%	+25%
Osiyo (MDHsiz)	359 658	20,6%	+32%
Amerika	38 624	2,2%	+15%
JAMI	1 745 200	100%	+23%

Manba: JCASC tadqiqoti, Buxoro turizm departamenti, 2025.

Viloyat YaHMida qishloq xo'jaligi ulushi 43,7% ni tashkil etadi. 4 883 ta fermer xo'jaligi faoliyat ko'rsatmoqda: 2 764 ta — paxtachilik-

g'allachilik, 948 ta — bog'dorchilik-uzumchilik, 974 ta — chorvachilik. 23 ta agroklastar (104 206 gektar, 3 177 fermer) viloyatda keng qishloq xo'jaligi resurslari mavjudligidan dalolat beradi.

3-jadval. Buxoro viloyati agroturizm resurslari (2025)

Ko'rsatkich	Qiyamat	Agroturizm uchun
QX YaHMdagi ulushi	43,7%	Yuqori salohiyat
Fermer xo'jaliklari	4 883 ta	~200 ta mos
Agroklastarlar	23 ta	8 ta mos
Cho'l yaylovlari (ming ga)	2 764,6	Safari turizm
Chorvachilik xo'jaliklari	974 ta	~50 ta mos

Manba: Agro.uz, Qishloq xo'jaligi vazirligi, CERR, 2025.

Qorako'l qo'y zoti Buxoro viloyatining Qorako'l shahridan kelib chiqqan bo'lib, arxeologik dalillar uni miloddan avvalgi 1400 yillardan beri yetishtirilib kelayotganini ko'rsatadi — bu dunyo eng qadimgi qo'y zotlaridan biri. Yangi tug'ilgan qo'zichalarning mo'ynasi (astrahon) jahon moda sanoatida yuqori baholanadi; tarixan Buxoro bozorlarida qorakol savdosi Ipak yo'li savdosining muhim qismi bo'lgan. Agroturizm nuqtayi nazaridan, sayyohlarga boqish jarayonini kuzatish, an'anaviy qirg'ish

texnikasini o'rganish, jundan mahsulot yasash master-klasslari va cho'l safarilari taklif etish mumkin.

Hozirgi kunda Buxoro viloyatida maxsus agroturizm korxonalari soni ~10–15 ta, fermer mehmonxonalari ~15–20 ta, agroturizm gidlari ~20–25 kishi bilan cheklangan. Soha viloyatning qishloq xo'jaligi salohiyatiga nisbatan juda past rivojlangan.

4-jadval. Buxoro viloyatida agroturizm rivojlanishining joriy holati

Ko'rsatkich	Joriy holat	Baholash
Agroturizm korxonalari	~10–15 ta	Boshlang'ich
Fermer mehmonxonalari	~15–20 ta	O'sish bosqichi
Agroturizm yo'nalishli turlar	~8–10 ta	Cheklangan
Gastronomik turlar	~15–20 ta	O'sish bosqichi
Hunarmandchilik master-klasslari	~30–40 ta	Yaxshi

Manba: Muallif baholashi, viloyat turizm boshqarmasi ma'lumotlari asosida.

Huquqiy asos sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi PQ-232-son qarori agroturizmni rivojlantirishga yo'l ochdi. Vazirlar Mahkamasining 543-son qarori (2022) Buxoro viloyatida 2022–2026 yillarda turizm infratuzilmasini rivojlantirishni belgiladi. 2025-yil Prezident farmoni bo'yicha 108 ta mehmonxona, 375 ta oilaviy mehmon uyi, 12 ta turizm qishlog'i qurish rejalashtirilgan.

UNWTO ma'lumotlariga ko'ra, qishloq turizmi ish o'rinlari yaratish va mavsumiylikka qarshi kurashda yuqori salohiyatga ega. Jahon agroturizm

bozori 2022-yilda 62,5 mlrd dollar bo'lib, 2030-yilga kelib 141 mlrd dollarga yetishi prognoz qilinmoqda (yillik o'sish 13,4%). FAO-EBRD qo'llanmasiga ko'ra, samarali agroturizm infratuzilmasi: turar joy, ovqatlanish, transport va turistik xizmatlarni qamrab olishi shart. Xorazm va Samarqand viloyatlarida o'tkazilgan tadqiqotlar agroturizm rivojlanishida davlat qo'llab-quvvatlashi hal qiluvchi ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

5-jadval. Buxoro viloyatida agroturizm rivojlanishi prognozi (2025–2030)

Ko'rsatkich	2025	2027	2030
Agroturizm sayyohlari (ming)	~45	~120	~320
Agroturizm korxonalari	~25	~80	~250
Agroturizm daromadi (mln \$)	~4,5	~16,8	~64
Yaratilgan ish o'rinlari	~180	~650	~2 500

Manba: Muallif prognozi, xalqaro benchmarklar va viloyat salohiyati asosida.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyati turizm sohasida sezilarli yutuqlarga erishgan: 2025-yilning dastlabki 11 oyida viloyatga 2,25 mln xorijiy sayyoh tashrif buyurgan va turizm eksporti 614,1 mln AQSh dollarini tashkil qilgan. Bu ko'rsatkichlar viloyatning mamlakat turizmidagi o'rnini mustahkamlashini tasdiqlaydi va agroturizm salohiyati uchun barqaror asos yaratadi. Shu bilan birga, tahlil shuni ko'rsatadiki, **agroturizm sohasida maxsus korxonalar soni atigi 10–15**

ta, fermer mehmonxonalari ~15–20 ta va agroturizm gidlarining soni ~20–25 kishi bilan cheklangan, bu sohaning hali boshlang'ich bosqichda ekanligini ko'rsatadi.

Buxoro viloyatidagi qishloq xo'jaligi resurslari, xususan qorako'l qo'ychilik, bog'dorchilik, uzumchilik va gastronomik meros, agroturizm rivojlanishida katta imkoniyatlar yaratadi. Qorako'l qo'y zoti nafaqat tarixiy va madaniy ahamiyatga ega, balki sayyohlarga noyob tajriba — boqish

jarayoni, an'anaviy qirqish texnikasini o'rganish, jundan mahsulot yasash master-klasslarini taklif etadi. Shuningdek, cho'l yaylovlarida safari turizmi va hunarmandchilik darslari orqali sayyohlarning qishloq hayoti bilan bevosita tanishish imkoniyati mavjud.

Xorijiy tajribalar va xalqaro statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, agroturizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki ish o'rinlari yaratish, mahalliy aholi daromadini oshirish va mavsumiylik muammosiga qarshi kurashish imkonini beradi. Masalan, FAO va EBRD qo'llanmalari samarali agroturizm infratuzilmasi sifatida turar joy, ovqatlanish, transport va turistik xizmatlarni birlashtirishni tavsiya qiladi, bu Buxoro viloyatida hali to'liq joriy qilinmagan.

Davlat siyosati ham agroturizmni rivojlantirish uchun muhim rol o'ynaydi. Prezidentning PQ-232-son qarori va Vazirlar Mahkamasining 543-son qarori orqali viloyatda turizm infratuzilmasini rivojlantirish, yangi mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari va turizm qishloqlarini qurish rejalashtirilgan. Shu bilan birga, soliq imtiyozlari, grant dasturlari va sektorlararo hamkorlikni kuchaytirish orqali agroturizmning barqaror rivojlanishi ta'minlanishi mumkin.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyati noyob resurslarga ega bo'lsa-da, agroturizmni keng ko'lamda rivojlantirish uchun quyidagi muhim chora-tadbirlar zarur:

1. Agroturizm brendini yaratish, masalan, "Qorakol mehmondorligi"ni yagona brend sifatida shakllantirish.

2. Fermer xo'jaliklari va turizm xizmatlarini birlashtirish uchun maxsus o'quv dasturlarini joriy etish.

3. Sifat nazorati tizimini yo'lga qo'yish va xalqaro standartlarga moslashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Gazeta.uz. O'zbekiston dunyoda sayyohlar oqimi eng tez o'sayotgan mamlakatlar qatoriga kirdi. — 2025-yil 17-dekabr.

2. UNWTO World Tourism Barometer. — Madrid: World Tourism Organization, 2025.

3. Spot.uz. 11,7 mln: O'zbekistonga 2025-yili eng ko'p turist qaysi davlatlardan keldi? — 2026-yil 19-yanvar.

4. Journal of Cultural Analysis and Social Change. Optimizing Sustainable Tourism Routes: Bukhara Case Study. — 2025. — Vol. 11(1).

5. CERR. Social and economic development of Bukhara region over the five years. — yuz.uz, 2025.

6. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. Buxoro viloyati ko'rsatkichlari. — Toshkent, 2025.

4. Qishloq turizmini rivojlantirish uchun moliyaviy rag'batlar — soliq imtiyozlari, grantlar va kredit imkoniyatlarini kengaytirish.

Shu bilan birga, prognozlar 2030-yilga kelib agroturizmdan 64 mln dollar daromad, 2 500 ish o'rni va 320 ming sayyoh jalb qilinishini ko'rsatmoqda. Bu natijalar Buxoro viloyatida agroturizmni rivojlantirishning nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy foydalari mavjudligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, muhokama shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyatida agroturizmning rivojlanishi uchun mavjud resurslar va davlat qo'llab-quvvatlashi bilan samarali strategiyalarni uyg'unlashtirish zarur. Bu nafaqat viloyat turizmining barqaror o'sishini ta'minlaydi, balki mahalliy aholi farovonligini oshirish va xalqaro sayyohlar oqimini rag'batlantirish imkonini beradi.

Xulosa. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyati turizm sohasida sezilarli yutuqlarga erishgan (2,25 mln sayyoh, 614,1 mln dollar eksport), biroq agroturizm hali boshlang'ich rivojlanish bosqichida qolmoqda. Viloyat noyob resurslarga ega: 3 400 yillik qorakol qo'ychilik an'anasi, boy gastronomik meros, hunarmandchilik va UNESCO maqomidagi tarixiy markaz. Samarali strategiya amalga oshirilsa, 2030-yilga kelib agroturizmdan 64 mln dollar daromad, 2 500 ish o'rni va 320 ming sayyoh jalb qilinishi realistik ko'rsatkich.

Tavsiyalar: (1) «Qorakol mehmondorligi» yagona brendini yaratish; (2) fermer xo'jaliklari uchun maxsus o'quv dasturlari; (3) sifat nazorati tizimini joriy etish; (4) agroturizm uchun soliq imtiyozlari va grant dasturlari; (5) qishloq xo'jaligi va turizm vazirliklari o'rtasida sektorlararo hamkorlikni kuchaytirish.

7. Wikipedia. Karakul sheep. — https://en.wikipedia.org/wiki/Karakul_sheep, 2025.

8. Ibadullaev E. et al. Farmers' Attitudes on Agritourism Activity Development in Uzbekistan // Research on World Agricultural Economy. — 2025. — Vol. 6(1).

9. Safarov B. et al. Prospects of Agrotourism Development in the Region // Economies. — 2024. — Vol. 12(12).

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 30 apreldagi PQ-232-son qarori «Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilish to'g'risida».

11. Vazirlar Mahkamasi. Buxoro viloyatida 2022–2026 yillarda turizmni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi 543-son qarori.